

UPPSALA
UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET
Teologiska institutionen
Religionsbeteendevetenskap C, kandidatuppsats, 15 poäng
Vårtermin, 2019
Handledare: Anna Wrammert
Betygsbestämmande lärare: Mia Lövheim

Religion som orsak till eller lösning på sociala problem.

- En argumentationsanalys av motioner om religiösa friskolor från Socialdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna.

Lisette Stenberg
19950904–5861
Lisette.stenberg.9896@student.uu.se

Abstract

The purpose of this thesis is to analyze the argumentation used by the Liberals (Liberalerna), Social democrats (Socialdemokraterna) and Sweden democrats (Sverigedemokraterna) in motions regarding religious independent schools in order to explore whether they view religion as a cause or as a solution to social problems. The essay focuses on the parliamentary sessions of 2016/17 and 2017/18.

Three questions were used to guide the study: 1. *How do the Liberals, Social democrats and Sweden democrats view religious independent schools - as a solution to, or a cause of social problems?* 2. *How can we by using Hjelm, El-Menouar and Becker's development of the theory of religion and social problems understand the political parties descriptions and arguments regarding religious independent schools?* 3. *What relevance does the results of the study have for the school subject religious education?*

The essay utilizes James A. Beckford's theory about religion and social problems along with Titus Hjelm, Yasmin El-Menouar and Melanie Becker's application of the theory. An argumentative analysis and an abductive approach has been used in this study, which resulted in the finding of six categories of social problems that religious independent schools was deemed to be the cause of: non-democratic values, non-compliance with regulatory documents, integration and parallel societies, unspecified problems, funding, and honor related violence and oppression.

After analyzing the material, the conclusion was that all of the political parties viewed profiled religion and religious independent schools as a problem. In line with the findings of El-Menouar and Becker the parties expressed a fear for the development of parallel societies, misogyny and honor related violence as well as forcing the pupils to practice a certain religion or be used as a platform for recruitment to terror organizations. The results of the study show how religion, mostly Islam, is discussed by three political parties and therefore the results can be used in religious education.

Keywords: (Independent religious schools, political parties, politics, religion in schools, religion)

Innehållsförteckning

Religion som orsak till eller lösning på sociala problem.....	1
Kapitel 1 Inledning.....	4
1. Inledning	4
1.1. Syfte och mål.....	4
1.2. Frågeställningar.....	5
1.3. Avgränsning.....	5
1.4. Centrala begrepp	5
Kapitel 2 Forskningsgenomgång.....	7
2.1. Forskningsgenomgång.....	7
2.1.1. Politiserad religion	7
2.1.2. Religion och politik i Skandinavien.....	8
2.1.3. Religiösa friskolor – en fråga om rättvisa.....	9
Kapitel 3 Teori	10
3.1. Presentation av teori.....	10
3.1.1. Religion och teorin om sociala problem.....	10
3.1.2. Religion som socialt problem	11
3.2. Arbetsmodell	12
Kapitel 4 Metod och Material	13
4.1. Metod.....	13
4.1.1. Argumentationsanalys	13
4.1.2. Exempel på argumentationsanalys	14
4.2. Material.....	15
4.3. Validitet.....	16
Kapitel 5 Resultat	17
5.1. Argumentationsanalysens resultat	17
Kapitel 6 Analys.....	22
6.1. Analys.....	22
6.1.1. Vilka rädslor uttrycks i resultatet av argumentationsanalysen?	22
6.1.2. Hur lyfts specifika religiösa grupper/traditioner fram som problem eller lösning i argumentationsanalysen?.....	23
6.1.3. Vilka lösningar föreslås för att motverka de problem som framkommer i argumentationsanalysen?.....	24
6.2. Slutsatser	26
Kapitel 7 Diskussion.....	28
7.1. Teoretisk reflektion.....	28
7.2. Metodisk reflektion.....	28
7.3. Empirisk reflektion	28
7.4. Avslutande reflektioner	29
Sammanfattning.....	30
Referenser	31
Referenser till material	33

Kapitel 1 Inledning

1. Inledning

Konfessionella fristående skolor, som i dagligt tal kallas religiösa friskolor, är något som under de senaste åren har blivit ett omdebatterat ämne både i medier och i politik. Ärkebiskop Antje Jackélen med flera skriver till exempel i en debattartikel i Svenska Dagbladet att religiösa friskolor är en tillgång för samhället (Jackelén, Arborelius, Atas, Svensson, & Wiborn, 2018). Samtidigt skriver ledamoten för Humanisternas förbundsstyrelse Emilia Ericson med flera en debattartikel i Dagens Samhälle att de anser att religiösa friskolor skapar segregation (Ericson, Gustafsson, Lindenfors, & Twana, 2016). I likhet med Jackelén och Ericson med flera har de politiska partierna olika åsikter kring denna typ av skolform. Socialdemokraterna vill införa ett förbud mot religiösa friskolor (Socialdemokraterna, 2018). Liberalerna vill införa ett stopp mot nya religiösa friskolor samt skärpa reglerna för de redan existerande (Liberalerna, 2018) och Sverigedemokraterna vill att Skolinspektionen skärper sin tillsyn av religiösa friskolor (Sverigedemokraterna, 2018).

Hur de politiska partierna och dess representanter motiverar sina åsikter om religiösa friskolor är ett intressant ämne att studera, inte minst då de åsikter som finns om religiösa friskolor speglar hur partierna och dess representanter ser på religioner och religioners roll i samhället. Studien belyser detta då den kartlägger hur de tre politiska partierna talar om religion och deras plats i samhället och hur religion debatteras i det svenska samhället, detta ger studien en samhällsrelevans.

Enligt Skolverket ska undervisningen ha utgångspunkt ”i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livsstilar, livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglad av mångfald” (Skolverket, 2011). Denna studie aktiverar dessa frågor genom att studera hur politiker talar om religioners plats i samhället och inom politiken genom tre politiska partiers beskrivningar av religiösa friskolor, vilket ger studien en didaktisk relevans.

1.1. Syfte och mål

Syftet med denna uppsats är att med hjälp av argumentationsanalys av motioner undersöka hur Liberalerna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna argumenterar kring frågor som rör religiösa friskolor.

Målet är att med hjälp av teorier om religion och sociala problem få en ökad förståelse för hur sociala problem politiskt förklaras genom religiösa faktorer i nutida svenska samhället, med religiösa friskolor som exempel.

1.2. Frågeställningar

- Hur beskriver Liberalerna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna religiösa friskolor i sina motioner? Beskrivs de som en lösning på eller orsak till sociala problem?
- Hur kan vi med hjälp av Hjelm, El-Menouar och Beckers utveckling av teorin om religion och sociala problem förstå partiernas beskrivningar och argument kring religiösa friskolor?
- Vilken relevans har studiens resultat för ämnet religionskunskap?

1.3. Avgränsning

Jag kommer i denna uppsats att analysera motioner från Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna som handlar om religiösa friskolor.

Uppsatsen kommer endast att behandla tre riksdagspartier och det är därför endast dessa tre som jag kan uttala mig om. Denna uppsats gör ingen ansats att förklara varför partierna tycker som de gör utan undersöker endast vilka argument som används i motionerna.

Partierna är valda utifrån det material som fanns tillgängligt på riksdagens hemsida. Urvalskriterierna som jag valde materialet var: ett parti från respektive block och att det skulle finnas mer än en motion som handlade om religiösa friskolor. Den perioden jag valt att arbeta med är 2016/17 samt 2017/18. Detta på grund av närheten i tid då jag vill uttala mig om aktuella beskrivningar.¹

Efter en sökning på riksdagens hemsida fann jag att Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna hade lagt flest motioner om religiösa friskolor. Under den valda tidsperioden representerade Socialdemokraterna och Liberalerna det rödgröna blocket respektive Alliansen. Sverigedemokraterna tillhörde inget block men eftersom de vid tillfället var Sveriges tredje största parti ansåg jag att de var relevant att ta med i studien. Det gjordes en avgränsning angående vilka partier som skulle tas med i analysen då materialet skulle bli för stort om alla partier skulle analyseras. Av samma anledning valdes propositioner och protokoll från kammaren bort.

1.4. Centrala begrepp

I detta kapitel kommer fem för studien relevanta begrepp att presenteras. Det första begreppet är friskola (fristående skola). En friskola är en skola där en enskild person eller organisation är huvudman för skolan och inte kommunen (SFS 2010:800). Ett annat viktigt begrepp är konfessionell med vilket menas bekännelsetrogen, att en erkänner sig till en viss religion (Nationalencyklopedin, 2018a). Det finns religiösa friskolor (konfessionella fristående skolor) och med det menas en skola med enskild huvudman som erkänner sig till en viss religion. Utbildningen men inte undervisningen får ha en religiös prägel med frivilligt deltagande (SFS 2010:800).

Denna uppsats kommer att utgå från en funktionell definition av religion, en sådan definition pekar på vilken nytta eller uppgift religionen anses ha för männi-

---

¹ I början av denna uppsatsprocess hade motionerna för 2018/19 inte släppts.

skor eller samhällen. En sådan definition berättar vad en religion gör (Furseth & Repstad, 2005, s. 28). Definitionen som används kommer att vara ”religion är en uppsättning symboliska föreställningar och handlingar genom vilka människor får ett förhållande till sitt yttersta existensvillkor” (Bellah, 1972, s. 11). Denna definition är passande då motionerna menar att de symboliska föreställningarna och handlingarna eventuellt skulle kunna vara skadliga. Ett annat återkommande begrepp som är relevant för uppsatsen är sociala problem som i denna uppsats kommer att definieras med James A. Beckfords definition: förhållanden som orsakar lidande och frustration som går att undvika och åtgärda (Beckford, 1990, s. 1).

Kapitel 2 Forskningsgenomgång

2.1. Forskningsgenomgång

I detta kapitel kommer jag att gå igenom relevant tidigare forskning som berör antingen religiösa friskolor eller religion och politik.

Jag kommer att ta upp två studier som berör religion och politik och hur religionen blir politiserad idag, en av Carolina Ivanescu och den andra av Jonas Lindberg. Jag tar med dessa då min studie har samma beröringspunkter, nämligen religion och politik.

Guadalupe Francias har skrivit ett kapitel i Berglund och Larssons antologi som heter *”Religiösa friskolor – en fråga om rättvisa”*. Den handlar om diskussionen som har förts kring religiösa friskolor och vad argumenten är för att ha dem kvar eller ta bort dem i Sverige. Francias visar på två perspektiv. Ett där religiösa friskolor ses som lösning på ett socialt problem då dessa innebär en kulturell rättvisa för minoritetsgrupper. En annan är att religionen och religiösa friskolor kan vara orsaken till sociala problem om de inte lever upp till vissa krav. Av denna anledning kommer Francias studie att redovisas nedan.

2.1.1. Politiserad religion

Carolina Ivanescu har genomfört en studie som handlar om hur religion blir politiserad och för att exemplifiera detta tar hon staden Rotterdam som hon menar är ett bra exempel på att religionen har åter inträtt i den offentliga och den politiska sfären (Ivanescu, 2010, ss. 309, 310). Bakgrunden till hennes studie är att islam och muslimers närvaro i Europa har ifrågasatts av olika stater på ett sätt som utgör problem när en individuell och nationell identitet ska formas i relation till demokrati, sekularism och medborgarskap (Ivanescu, 2010, s. 309).

Enligt Ivanescu, har det länge förts en debatt kring medborgarskap och konstruktionen av europeiska nationalstater som många gånger skapats via tillskrivning av ett nationellt språk, kultur och institutioner. Med ett sådant synsätt har invandrare per definition alltid setts som ”dem andra”. Invandrare och minoriteter utgör utmaningar för nationalstaten, i frågan om migranter eller minoriteter med muslimsk bakgrund kan spänningar utgöras utav socioekonomisk ojämlikhet. Detta sker med bakgrund av generella förändringar i politiken rörande integration (Ivanescu, 2010, s. 311).

Vidare menar Ivanescu att religion i politik blir ihopblandad med andra politiska diskussioner, frågor om islam sammankopplas med invandring och invandrarers ursprung, säkerhetspolitik och ändringar i nationalstatens struktur. När religion blir en del av den moderna politiska debatten, påverkas beslut av religiösa idéer och det gör att de religiösa idéerna påverkar idéer och mål kring utbildning, arbetsmarknad, familjens struktur och jämställdhet. Då religion blir en aktör i den politiska debatten och processen. Både som objekt och subjekt får religion ge-

nomslag i fler sfärer än den privata. När religion kommer in i den offentliga sfären genom den politiska diskussionen blir den en likvärdig röst precis som rösten hos representanter för sekulära institutioner, dessutom får religion mycket uppmärksamhet. Genom att kategorisera islam som en politisk målgrupp och deltagare i politiken så blir religionen politiserad och det öppnar upp möjligheterna för andra att diskutera maktkamper, trosargument och uppgörande om religiös och etnisk auktoritet (Ivanescu, 2010, s. 312).

2.1.2. Religion och politik i Skandinavien

Jonas Lindberg undersöker i sin avhandling hur politiseringen av religion i Skandinavien har ändrats i de politiska debatterna mellan 1988–1989, 1998–1999 och 2008–2009 (Lindberg, 2017, s. 565). Hans studie är menad att bidra till en vetenskaplig förståelse av hur religion blivit en politisk fråga i Skandinavien. Studien kan också bidra till förståelse för hur religion idag används för att skapa en nationell och politisk identitet trots att religiös tro i sig har minskat i betydelse (Lindberg, 2017, s. 566).

Frågeställningarna som skulle besvaras var: har antalet tal och debatter där religion nämns ändrats? Har procenten hänvisningar till nyckelord och politikområden relaterad till religion ändrats? Har procenten hänvisningar som problematiserar religion ändrats? Agerar högerpopulistiska partier annorlunda jämfört med andra partier när det gäller antal gånger de nämner religion, vilka nyckelord och politiska områden samt hur de problematiserar religion (Lindberg, 2017, s. 567)?

För att analysera detta har Lindberg ett material bestående av parlamentariska protokoll (Lindberg, 2017, s. 570).

Resultatet visade att antalet debatter och tal där religion nämnts har ökat i det danska och norska parlamentet från 1988–1989 till 2008–2009. I Sverige hade siffran sjunkit och religion hade nämnts fler gånger 1988–1989 än 2008–2009. Under perioden 1988–1989 var kristendomen den religion som nämdes flest gånger och under perioden 2008–2009 var det mer fokus på religiös mångfald (Lindberg, 2017, s. 575). I Sverige nämdes religion i samband med internationella relationer samt mänskliga rättigheter. Detta skilde sig från Danmark och Norge som diskuterade symbolfrågor under 2008–2009, dessa frågor gällde om domare skulle få bära hijab och niqab i Danmark och om poliser skulle få bära hijab i Norge. Dessa symbolfrågor diskuterades inte i Sverige under någon av de valda analysperioderna (Lindberg, 2017, s. 578).

I studien framkom även att det högerpopulistiska partiet *Danskfolkeparti* i Danmark nämnde religion fler gånger än något annat parti i det danska parlamentet. Norges *Fremskrittspartiet* nämnde religion näst flest gånger i det norska parlamentet. De använde sig ofta av ordet islam när de pratade om religion och problemområden som invandring och religiösa symboler och mindre om mänskliga rättigheter eller organiserad religion (Lindberg, 2017, s. 580). En bidragande orsak till varför resultatet blev som det blev i Sverige, enligt Lindberg, är att under de valda analysperioderna hade Norge och Danmark ett högerpopulistiskt parti i sitt parlament medan Sveriges högerpopulistiska parti Sverigedemokraterna inte kom in i riksdagen förrän 2010 (Lindberg, 2017, s. 269).

2.1.3. Religiösa friskolor – en fråga om rättvisa

Guadalupe Francia menar att frågan om friskolor är komplex och bör kopplas till konflikten mellan strävan efter en likvärdig utbildning för alla barn och strävan efter respekt för mångfald och kulturell rättvisa (Francia, 2007, s. 26). Frågorna som Francias ställer sig är om dagens utbildningsystem kan ge en likvärdig utbildning och samtidigt ge möjligheten att välja fritt utan att riskera att religiösa friskolors ideologier strider mot svenska skolans mål och värdegrund? Kommer vi att förlora likvärdigheten på nationell nivå när man samtidigt vill garantera friheten på individnivå (Francia, 2007, s. 27)? 1962 infördes den allmänna grundskolan i Sverige med målet att skapa en jämlik skola. Francia menar att skolan istället bidrog till den sociala reproduktion som den var avsedd att hindra. Idag innebär likvärdigheten att olika typer av skolor med olika huvudmän kan tillmötesgå elevers olika behov och intressen. Religiösa samfund och föreningar blir på samma sätt som kommunerna och staten ansvariga för att omforma den svenska skolpraktiken (Francia, 2007, s. 27).

För att analysera religiösa friskolor ur ett rättviseperspektiv så använder Francia sig utav Nancy Frasers teorin som grundar sig på uppfattningen att den offentliga sfären bygger på ett borgerligt, manligt och vitt ideal som stänger ute andra grupper (Fraser, 1997, s. 77–78). Utifrån Frasers teori menar Francia att det finns ett behov av alternativa sfärer och det kan de religiösa friskolorna bidra med. De kan användas som ett instrument för att ändra på rådande maktförhållanden i den demokratiska processen och bidra till att personer som tidigare inte kunnat göra sig hörda kan det. Friskolorna bidrar på så sätt, enligt Francia, utifrån detta perspektiv till den kulturella rättvisan för minoritetsgrupper. 1990-talets utbildningsreform visar, enligt Francia, i likhet med Frasers resonemang på en positiv inställning till alternativa sfärer som väg för att garantera rättvisa.

För att analysera eventuella negativa sidor av mångfalden så använder sig Francia av Seyla Benhabibs teori om normativa villkor. Enligt Benhabib är pluralismen förenlig med den demokratiska jämlikheten om den inte inskränker följande tre villkor: egalitär ömsesidighet, frivillig självtillskrivning, frihet att träda ur och ansluta sig (Benhabib, 2004, s. 113-139).

För att egalitär ömsesidighet ska finnas får inte religiösa samfund som strider mot läroplanens värdegrund godkännas som huvudmän till skolor (Francia, 2007, s. 31). De två andra villkoren är mer komplicerade, religiösa föreningar bör noga kontrolleras att de inte begränsar individens rätt att ansluta sig till eller utträda ur en annan religiös grupp under vuxen ålder. Religiösa organisationer som sätter gruppens bestämmande över individens bör inte få etablera religiösa friskolor eftersom en då riskerar rättigheter för till exempel kvinnor och barn (Francia, 2007, s. 32). Om dessa tre villkor tillämpas går det, enligt Francias tolkning av Benhabib, att hävda att religiösa friskolors existens bör garanteras under förutsättning att elevernas rätt till en likvärdig utbildning respekteras i praktiken (Francia, 2007, s. 33).

Kapitel 3 Teori

3.1. Presentation av teori

I detta kapitel kommer jag att presentera de teoretiska perspektiv som jag utgår ifrån i analysen av resultatet från den kvalitativa argumentationsanalysen. Först presenteras James A. Beckford teori om sociala problem och religion och sedan hur den teorin har använts och vidareutvecklas av Titus Hjelm, Yasemin El-Menouar och Melanie Becker. Avslutningsvis presenteras arbetsmodellen med en operationalisering av teorin.

3.1.1. Religion och teorin om sociala problem

James A. Beckford skrev 1989 om religionssociologi och sociala problem detta på grund av att han menade att det fanns en ovilja från sociologers sida att koppla religion och sociala problem samman. Beckford menar att religiösa grupper har varit i förgrunden när det gäller att identifiera, analysera och råda bot på sociala problem. Han definierar sociala problem som förhållanden som orsakar lidande och frustration som går att undvika och åtgärda (Beckford, 1990, s. 1).

Beckford menar att religion i det postindustriella samhället delvis har funktionen att identifiera problem och finna lösningar till dessa. Det är i den processen som religion kan bli ett socialt problem. Detta på grund av tre anledningar. Den första är att religiösa grupper inte längre behandlar frågor som materiell omfördelning eller politiska rättigheter till förmån för de som missgynnas i ett samhälle, utan nu fokuserar på de större frågorna såsom mänsklighetens stabilitet och överlevnad (Beckford, 1990, s. 9). Detta kan ta sig i uttryck genom bland annat fundamentalism och extremism (Beckford, 1990, s. 10) och därför blir de ett socialt problem.

Den andra anledningen är att de sociala problem som religioner vill finna lösningar på inte längre är bundna inom nationsgränser utan är globala, så som sexism. Det gör att religion blir till ett problem då den inte längre kan övervakas eller kontrolleras av en enskild stat. Exempel på det här är framväxten av kontroversiella nyreligiösa rörelser (Beckford, 1990, s. 10).

Den tredje anledningen är att religioner bidrar med praktiska och omedelbara lösningar på sociala problem som uppkommer i de postindustriella samhällena istället för att bidra med spirituell och moralisk vägledning, vilket gör religion mer kontroversiell. I och med att religiösa och sociala rörelser arbetar med likande frågor rörande sociala problem blir de influerade av varandra. Här uppstår ett socialt problem då rörelserna behandlas olika av lagen på grund av att religiösa aktiviteter eller välgörenhet kan vara svårt att skilja från politiska och ekonomiska aktiviteter (Beckford, 1990, s. 10). Ideologiska skiljelinjer uppkommer därför om vad som är en religiös aktivitet i offentligheten och vad som inte är det. Det rör sig om var en drar gränsen mellan det privata och det offentliga samt religion och

politik (Beckford, 1990, s. 11). Det här tre anledningarna är nya sätt som religion blir till ett socialt problem och har gjort religiösa organisationer mer problematiska i sig själva (Beckford, 1990, s. 11).

3.1.2. Religion som socialt problem

Ovan nämnda Titus Hjelm menar att den som har makt får definiera vad som är bra och dålig religion. Denna fråga är idag viktig då det är flera religiösa organisationer som hjälper stater att upprätthålla välfärden i Europa (Hjelm, 2014, s. 214). Staten kommer endast att samarbeta med religiösa organisationer som inte påverkar rättigheter hos andra medborgare och som stöttar integration i samhället och dess normer och värderingar. Hjelm exemplifierar detta med en händelse i London där muslimska ungdomar blev bortkörda från muslimska områden då de drack och var oanständigt klädda. Denna händelse fångades på film och det gjorde att representanter från East London Mosque var tvungen att offentligt gå ut och säga att de inte stod bakom detta och att det var skadligt för det muslimska samfundet (Hjelm, 2014 ss. 215–216). Problemet som uppstår i sådana situationer är att det religiösa samfundet måste definiera vad de är och vad de inte är (Hjelm, 2014, s. 216).

När identitet formas på individ-, lokal-, regional- och nationell nivå skapas ett ”vi och dem”. I identitetsskapandet skapas en bild av det en inte är och det en är. Det är i den processen som konstruktionen av religion som ett problem framställs (Clifford, 1986, s. 23). Hjelm tar exemplet med Islam som de andra och på sätt skapas också en konstruktion av Europa (Hjelm, 2014, s. 214).

Ett exempel på att tala om religion som anledningen till ett socialt problem är laïcité (Hjelm, 2014, s. 214) som är ett franskt sekulärt ideal där religionen och politiken skiljs åt (Nationalencyklopedin, 2018b). De senaste 20 åren har uppmärksamheten kring religion enligt Hjelm ökat i Europa. Religioner är mer synliga idag och sättet de är synliga på bidrar till att se religion som anledningen till sociala problem (Hjelm, 2014, s. 214). Ökningen av politisk uppmärksamhet och att se på religion som anledning till sociala problem har uppkommit i och med att religioner har blivit mer synliga i media, inte på grund av en ökad religiös tro (Hjelm, 2014, s. 214).

Yasemin El-Menouar och Melanie Becker har genomfört en studie om hur islam framställs i tyska tidningen *Der Spiegel*. Resultatet visade vilka sociala problem islam kopplas samman med (El-Menouar & Becker, 2011, s. 232). Tre huvudsakliga problem framkom: kvinnoförtryck, fundamentalistisk indoktrinering i moskéer och Koranskolor samt utvecklingen av parallella samhällen (El-Menouar & Becker, 2011, s. 233).

I studien kopplades kvinnoförtryck samman med islam då kvinnor framställdes som offer till sina traditionella och religiösa män och familjer. Kvinnorna framställdes som att de inte hade ett eget socialt liv och blev utsatta för psykiskt- och sexuellt våld och blev tvångsgifta med män som för dem var okända. Slöjan framställdes som en symbol för förtryck av muslimska kvinnor och även som en symbol för att hindra integrationen och kopplades samman med andra negativa aspekter kring islam (El-Menouar & Becker, 2011, s. 234). Sammankopplingen förklarades med synen på män och kvinnor. Det angavs även en kulturell förklaring där religionen användes för att legitimera kvinnoförtrycket (El-Menouar & Becker, 2011, s. 235).

Fundamentalistisk indoktrinering i moskéer och Koranskolor var ett annat socialt problem som kopplades samman med islam. Detta gjordes genom att tidningen beskrev okontrollerat "hatpredikande" i moskéer och koranskolor. Moskéer porträtterades som en plats för islamistiska konspirationer och som en rekryteringsplats för terrorister och fundamentalister. Moskéerna sågs även som ett hot mot integrationen (El-Menouar & Becker, 2011, s. 235).

Det tredje sociala problemet som kopplades samman med islam var utvecklingen av parallella samhällen. Dessa beskrevs som en plats där människor radikaliseras utan att någon märker det (El-Menouar & Becker, 2011, s. 236). Samhällena förklarades med att en identitetskrock uppstår mellan religiösa värden hemifrån och de demokratiska värdena i skolan. Föräldrarna och religionen sågs som anledningen bakom problemen då de inte var villiga att integreras och inte heller deras barn integreras in i det tyska samhället. Bristen på kunskap i tyska språket och generell kunskap om samhället samt olikheter i normer hemma och i övriga samhället gjorde att unga fick en identitetskris som i sin tur gjorde att ungdomarna blev mer mottagliga för påverkan hos moskéer eller koranskolor (El-Menouar & Becker, 2011, s. 238).

3.2. Arbetsmodell

För att behandla mitt material kommer jag att analysera motionerna med hjälp av argumentationsanalys. Efter att jag har genomfört argumentationsanalysen kommer jag att analysera resultatet med hjälp av Hjelm, El-Menouar och Beckers tolkning och utveckling av Beckfords teori om religion och sociala problem. För att det ska vara möjligt har jag formulerat tre analysfrågor som relaterar till de övergripande forskningsfrågorna samt ovan nämnda teoretiska perspektiv.

För att analysera på vilket sätt argumentationen uppmärksammar religion i förhållande till religiösa friskolor vill jag ta reda på vilka eventuella farhågor som finns kopplade till skolorna. El-Menouar och Becker menar att uppmärksamheten kring religion (framför allt islam) har ökat de senaste åren på grund av en rädsla för parallella samhällen, terrorism, brott på de mänskliga rättigheterna och oro över att förlora en nationell identitet vid massinvandring (El-Menouar & Becker, 2011, ss. 236–239).

- Uttrycks några rädslor för parallella samhällen, terrorism, brott på mänskliga rättigheter och oro över att förlora en nationell identitet vid massinvandring, och i så fall hur, i resultatet av argumentationsanalysen?

Hjelm menar att staten endast kommer att samarbeta med religiösa organisationer som inte påverkar rättigheter hos andra medborgare och som stöttar integration i samhället och dess normer och värderingar (Hjelm, 2014, s. 216). För att undersöka hur partiernas argumentation förhåller sig till olika religiösa grupper/traditioner som problem eller lösning appliceras följande fråga:

- Hur lyfts specifika religiösa grupper/traditioner fram som problem eller lösning i argumentationsanalysen?

Vid analysen av motionerna kommer James A. Beckfords definition av sociala problem som något som går att undvika och åtgärda (Beckford, 1990, s. 1) att användas för att se vilka lösningar på sociala problem som presenteras.

- Vilka lösningar föreslås i motionerna för att motverka de problem som framkommer i argumentationsanalysen?

Kapitel 4 Metod och Material

4.1. Metod

I detta kapitel kommer metod och tillvägagångssätt för studien att redovisas.

Jag har arbetat abduktivt under denna studie för att kunna besvara mina frågeställningar. Att arbeta abduktivt innebär att en skiftar mellan att arbeta induktivt och deduktivt (Teorell & Svensson, 2007, s. 51). Att arbeta induktivt innebär att teorier genereras utifrån själva studien och att arbeta deduktivt innebär att en på förhand given teori testas på själva studien. Enligt Mikael Hjerm och Simon Lindgren (2014, s. 25) består de flesta studier av en blandning av deduktiva och induktiva ansatser. Att arbeta deduktivt innebär att växla mellan att ha utgångspunkt i data och att utveckla kategorier och att jämföra dessa kategorier gentemot data (Lindgren, 2014, s. 67). Under processens gång var det viktigt att ständigt undersöka hur empirin relaterar till de teoretiska perspektiv som används som utgångspunkt (Burawoy, 1998, s. 5).

Genom att arbeta abduktivt har jag skapat kategorier kring vad ett socialt problem kan vara i relation till religiösa friskolor utifrån argumentationsanalysen, vilket redovisas i resultatdelen.

4.1.1. Argumentationsanalys

Metoden som använts för att besvara mina frågeställningar är argumentationsanalys. Syftet med en argumentationsanalys är att ta reda på vad som argumenteras för eller emot (Boréus, 2011, s. 136, 137). Argumentationsanalysen används för att analysera sättet som argumentationen framförs på (Boolsen, 2007, s. 140) och ofta för att identifiera argumenten och deras karaktär men inte till att ta ställning till om något är sant eller falskt (Boolsen, 2007, s. 141).

Ludvig Beckman menar att ett argument kan bestå av ett eller flera påståenden som ger stöd för en tes. Med hjälp av argumentationsanalysen är det möjligt att steg för steg analysera delarna i argumentationen och klargöra argumentets uppbyggnad och även hur delarna förhåller sig till varandra. Avsikten kan vara att beskriva skillnader för och emot en ståndpunkt och på det sättet öka vår förståelse för vad en debatt egentligen handlar om (Beckman, 2007, s. 38) och precisera argument som framförts kring en särskild samhällsfråga. Debatten som ställs i fokus utgörs av uttalanden och inlägg som olika aktörer har gjort under en bestämd tidsperiod, därför är det viktigt att avgränsa antalet aktörer i analys av debatter (Beckman, 2007, s. 39). För att kunna genomföra en argumentationsanalys krävs det en samling texter som tycks ha olika uppfattningar i en fråga och kunna identifiera en tes (Beckman, 2007, s. 40). Det material som jag kommer att analysera är motioner och i motioner återfinns argumentation för en sak, i mitt fall argumentation relaterat till religiösa friskolor, det

kan också återfinnas motargument som svarar på argument som förts i den politiska debatten (Boréus, 2011, s. 136, 137).

Enligt Merete Watt Boolsen kännetecknas argument av tre komponenter: *en tes, ett pro-argument och en premiss* (Boolsen, 2007, s. 140). En tes är den konklusionen och det påståendet som avsändaren lägger fram och vill att motståndaren ska acceptera (Boolsen, 2007, s. 143). Tesen kan vara implicit eller explicit. Ett pro-argument är ett försvar och motivering för sin tes (Boolsen, 2007, s. 143). Premissen är en allmängiltig ståndpunkt som delas av avsändare och motagare och utgör ofta en koppling mellan pro-argument och tesen. Alla dessa tre delar, det vill säga tes, pro-argument och premiss är obligatoriska för att kunna kalla något för en argumentation. Om delarna inte återfinns explicit i texten finns de implicit (Boolsen, 2007, s. 142). När jag analyserade motionerna återfanns teserna i de flesta fall explicit medan premissen återfanns implicit.

Utöver dessa tre komponenter kan det finnas styrkemarkörer, contra-argument och premiss-argument i en text med argument. En styrkemarkör anger i hur stor utsträckning avsändaren kan stå för sin tes. Ett contra-argument är ett argument som talar mot tesen. Ett premissargument är ett argument som understödjer premissen (Boolsen, 2007, ss. 142–143). De tre delarna återfanns inte i alla motioner som analyserats.

4.1.2. Exempel på argumentationsanalys

För att visa hur jag har gått till väga kommer jag att exemplifiera min argumentationsanalys med hjälp av en motion. Motionen jag kommer att använda mig utav är motion 2017/18:499 *Hedersrelaterat våld och förtryck* från Liberalerna, (se Bilaga 1). I valda exempel återfinns alla delar i en argumentationsanalys, vilket det inte gör i de andra motionerna.

Första steget är att identifiera vilka/vilken tes som finns i motionen. I motionen finns det tre teser:

Tes 1: Inför regelskärpningar som gör att skattemedel inte lämnas till religiösa skolor, religiösa samfund eller etniskt baserade föreningar som uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck.

Tes 2: Stoppa bidrag till skolor, samfund och etniska föreningar som uppmanar till hedersförtryck.

Tes 3: Det behövs en närmare granskning av religiösa friskolor, religiösa samfund och etniska föreningar som lever på svenska skattemedel

Efter att teserna var hittade ställde jag frågan om vilka pro-argument som finns för att försvara teserna.

Pro-argument 1: Religiösa friskolor måste aktivt lära ut att ungdomar är fria att välja sina liv och vem man vill älska oavsett om det är en person av det motsatta könet eller av samma.

Pro-argument 2: Ingen ska tvingas att leva i ett hedersförtryck i dagens Sverige.

Pro-argument 3: Mänskliga rättigheter gäller för alla utan undantag (Motion 2017/18:499).

Premissen i motionen är inte utskriven utan den återfinns implicit. Jag bedömde att den implicita premissen är att hedersrelaterat våld och förtryck är dåligt, denna bedömning görs då alla teser och pro-argument baseras på att hedersrelaterat våld och förtryck är dåligt och måste motverkas.

I motionen finns följande premissargument:

Ett tydligt exempel på en skola som borde ha stängts ner är den före detta moderata riksdagsledamoten [namn på moderat riksdagsledamot] muslimska friskola [namn på religiös friskola]. Under hans tid som rektor blundande han

bland annat när pojkar kränkte flickor och flickor enligt uppgift förbjöds att vistas i delar av skolans lokaler när de hade mens. Detta är ett solklart fall hedersrelaterat förtryck (Motion 2017/18:499).

Det finns även styrkemarkör i texten relaterat till tes 1. Författaren av motionen menar att om religiösa friskolor på något sätt uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck (tes 1) så ”måste den utantagslöst stängas ner” (Motion 2017/18:499) alltså om religiösa friskolor uppmanar till hedersrelaterat våld eller förtryck är Liberalerna beredda att stänga skolan.

Motion 2017/18:499 var den enda motionen där även ett contra-argument fanns. Ett contra-argument är ett argument som talar mot premissens ståndpunkt och detta contra-argument var ”Självklart har föreningar och religiösa samfund yttrandefrihet och all rätt att hävda medeltida åsikter” (Motion 2017/18:499).

4.2. Material

För att få fram material har jag använt mig utav målstyrt urval och kontexturval. Ett målstyrt urval innebär att urvalet genomförs med forskningsfrågorna i åtanke så att det är möjligt att besvara de valda forskningsfrågorna (Bryman, 2016, s. 498). Syftet med det målstyrda urvalet är att välja material på ett strategiskt sätt och då det inte är ett icke-sannolikhetsurval går det inte att generalisera till en population (Bryman, 2016, s. 496). Det innebär att jag inte kan generalisera mitt resultat till någon population utan endast kan säga något om de valda partiernas politik rörande religiösa friskolor. Jag kan alltså inte dra några generella slutsatser angående svenska riksdagspartiers politik gällande religiösa friskolor. Det finns två nivåer av urval, ett kontexturval och ett urval av deltagande (Savage, 2005, s. 14). Kontexturvalet är valet av tidsperioderna som är 2016/17 och 2017/18 och urval av deltagande är vad som ska studeras, som blev Liberalerna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Det material jag har valt är motioner skrivna av representanter från tre politiska partier i Sveriges riksdag. Valet att använda mig av motioner beror på att jag vill analysera hur de politiska partierna beskriver religiösa friskolor. Motionerna är skrivna av personer som representerar de politiska partierna i riksdagen. Jag anser att dessa motioner representerar vad partierna och dess medlemmar tycker då det är riksdagsledamöter som skriver de (Riksdagen, 2018) och de har blivit valda till sin position för att representera väljarna.

Materialet utgörs av: sju motioner från Liberalerna, fyra motioner från Socialdemokraterna och åtta motioner från Sverigedemokraterna. Då vissa motioner var väldigt långa och allt innehåll i dem inte var relevant för min studie har jag rensat bort det som inte handlar om religiösa friskolor när jag analyserat materialet. Detta är fallet i bland annat Liberalernas budgetmotion. Det jag gjort när jag rensat motionerna är att läsa igenom dem och strukit det som inte handlade om religiösa friskolor.

Följande motioner ingår i mitt material:

Liberalerna:

- Björklund m.fl. 2016/17:3730.
- Hannah. 2016/17:2012.
- Björklund m.fl. 2017/18:2815.
- Hannah. 2017/18:499.
- Björklund m.fl. 2017/18:3752.
- Malm m.fl. 2017/18:3809.

- Björklund m.fl. 2017/18:4166.

Socialdemokraterna:

- Lennström m.fl. 2016/17:1043.
- Kerimo. 2016/17:905.
- Redar. 2017/18:2163.
- Öz m.fl. 2016/17:2705.

Sverigedemokraterna:

- Stenkvist m.fl. 2016/2017:2519.
- Jomshof & Herrstedt 2016/17:149.
- Wiechel & Nissinen 2016/17:2475.
- Wiechel & Nissinen 2016/17:2257.
- Stenkvist m.fl. 2017/2018:907.
- Jacobsson m.fl. 2017/18:1062.
- Wiechel & Nissinen 2017/18:2124.
- Wiechel m.fl. 2017/18:178.

4.3. Validitet

En intern validitet innebär att det som observeras överensstämmer med den slutsats som forskaren utvecklar (Bryman, 2016, s. 465). Det är också viktigt att studien är relevant och att relevanta begrepp har använts (Malterud, 2009, s. 22). För att säkerställa den interna validiteten har jag en tydlig teoretisk utgångspunkt och en tydligt framskriven operationalisering i form av en arbetsmodell (se 3.2).

Reflexivitet är en viktig del i att säkerställa validitet. Det innebär att en vid studiens början inte ha några förutfattade meningar kring vad resultatet kommer att bli (Malterud, 2009, s. 24) samt reflektera över sina val under analysens gång. För mig var detta särskilt viktigt under argumentationsanalysen när delar var implicita, för att inte misstolka några argument från de politiska partierna.

Studien ska även vara repeterbar (Malterud, 2009, s. 23). För att den ska vara detta har jag visat tydligt hur jag har gått till väga under analysen av motionerna och eftersom materialet inte kommer ändra på sig bör det vara möjligt att repetera studien och få ett liknande resultat.

Vidare ska det gå att styrka och bekräfta det forskaren har kommit fram till och det ska vara uppenbart att forskaren inte har låtit sina egna åsikter påverka slutsatserna i sin undersökning. Det är upp till läsaren att avgöra i hur stor utsträckning detta levs upp till (Bryman, 2016, s. 470). Forskaren behöver även ge en rättvis bild av de olika åsikter och uppfattningar som finns i materialet (Bryman, 2016, s. 470). För att ge en rättvis bild av det som jag analyserar kommer jag att visa mina resultat med hjälp av citat och exempel från motionerna.

Kapitel 5 Resultat

5.1. Argumentationsanalysens resultat

I detta kapitel kommer resultatet av argumentationsanalysen att redovisas.

Det framgår utifrån de sex kategorierna att alla motioner argumenterade för att religiösa friskolor, som de ser ut idag, utgör vissa problem. Något att notera är att samma motion kan förekomma i flera olika kategorier då det i en motion kan argumenteras för flera olika saker. Det finns även flera motioner som liknar varandra vilket gör att liknande eller exakt samma innehåll finns i flera motioner.

I denna första del av resultatkapitlet kommer resultatet att redovisas genom en presentation av de sex kategorierna tillsammans med exempel på argument som framkommit.

Tabell 1. Argument ordnat efter kategorier

Argument indelat i kategorier	Exempel på argument för kategorin. <i>Inom parantes: motionsnummer och förkortning på politiskt parti.</i>		
Odemokratiska värderingar	Religiösa trosinriktningen dominerar undervisningen och medför påtryckningar (S, 2016/17:905).	Indoktrinering eller rekrytering till odemokratiska och våldsförhålligande ideologier (SD, 2017/18:2124).	”Svenska värderingar” (frihet, demokrati, jämställdhet, jämlikhet och respekt för olikheter) (SD, 2016/17:2475).
Följer inte styrdokument	Muslimska friskolor lever inte upp till de krav som finns (SD, 2016/17:149).	Det finns fall där kristna och muslimska friskolor inte har följt läroplanen (SD, 2016/17:2519).	Skolan ska baseras på vetenskap (evolutionslära) (S, 2016/17:1043).
Integration och parallella samhällen	Nyanlända går på religiösa friskolor och kommer inte därför inte i kontakt med personer med svenska som modersmål i skolan (L, 2016/17:3730).	Religiösa friskolor kan försvåra integrationen då barnen i tidig ålder delas in i olika skolor efter religionstillhörighet (S, 2016/17:905).	Skolan är en viktig mötesplats för barn från olika sociala miljöer, trosuppfattningar och kulturer (S, 2016/17:905).
Ospecificerade problem	Skolinspektionen behöver öka antalet kontroller på religiösa friskolor (SD, 2017/18:1062).	Det finns problem (SD, 2017/18:1062).	Skolinspektionen spelar en större roll i dag än för 20, 30 år sedan, speciellt med den flora av religiösa friskolor som etablerat sig de senaste decennierna (SD, 2017/18:1062).
Finansiering	Organisationer eller personer utanför Norden ska inte få finansiera skolor i Sverige, det kommer med krav. Det handlar om säkerhetspolitik (SD, 2017/18:907).	Skattemedel ska inte gå till organisationer eller samfund som uppmuntrar hedersförtryck eller våld (L, 2017/18:499).	
Hedersvåld och förtryck	Ingen ska tvingas leva i hedersförtryck i dagens Sverige (L, 2016/17:2012).	Mänskliga rättigheter ska gälla alla inga undantag (L, 2016/17:2012).	

I kategorin *odemokratiska värderingar* återfanns argument relaterade till demokrati och uttryck för att religiösa friskolor inte är demokratiska.

[Skolan] ska vara en trygg plats som står nära grundläggande svenska värderingar om frihet, demokrati, jämlikhet, jämställdhet och respekt för olikheter. Det ska inte vara en plats där indoktrinering eller rekrytering till odemokratiska och våldsförhärjande ideologier frodas (Motion, 2016/17:2475).

Detta citat visar på att Sverigedemokraterna menar att det finns grundläggande svenska värderingar som innehåller komponenter som demokrati, jämställdhet och respekt för olikheter och att dessa svenska värderingar inte levs upp till i vissa religiösa friskolor. Det är på grund av detta som Sverigedemokraterna argumenterar för att skolor med nära kopplingar till trossamfund bör granskas då dessa skolor kan användas för indoktrinering eller rekrytering så som beskrivs i citatet ovan. Det finns även citat från Socialdemokraterna som hamnar i denna kategori då de argumenterar för att skolans styrdokument och undervisning ska genomsyras av demokrati (2016/17:1043).

Den andra kategorin är *”följer inte styrdokument”*. Där hamnar Socialdemokraterna när de argumenterar för att skolans undervisning ska vara baserad på vetenskap samt att evolutionsläran ska vara huvudfokus i naturkunskapsundervisningen.

Evolutionslära ska vara huvudinriktningen i naturkunskapsundervisningen då det via forskning är väl underbyggt att denna teori stämmer gällande människans uppkomst (Motion, 2016/17:1043).

Eftersom undervisningen enligt Skollagen (2010:800, 1 kap 5 §) ska baseras på forskning och vetenskaplig grund menar jag att detta argument hamnar i kategorin *”följer inte styrdokument”*. Även Sverigedemokraterna menar att religiösa friskolor inte följer styrdokument i motion 2016/17:2519.

Integration och parallella samhällen är den tredje kategorin och här finns motioner som argumenterar för att friskolor försvårar integrationen och att de skapar parallella samhällen.

Religiösa friskolor riskerar att leda till att fler barn, däribland nyanlända barn och barn boende i utsatta områden, isoleras från det svenska samhället och får möta färre elever med svenska som modersmål. Det bidrar till att parallella samhällen växer fram. Kommuner bör få rätt att stoppa nya religiösa förskolor om de riskerar att motverka integrationen (Motion, 2016/17:3730).

I detta citat från Liberalerna görs antagandet att på religiösa friskolor går nyanlända barn och barn boende i utsatta områden samt att dessa barn inte har svenska som modersmål. Det finns tre pro-argument i citatet för att stoppa religiösa friskolor, det är att religiösa friskolor riskerar att isolera barn, barnen får möta färre personer med svenska som modersmål och att de kan bidra till parallella samhällen (Motion, 2016/17:3730). I denna motion återfinns två implicita premisser, den första är att integration är önskvärd och den andra är att elever på religiösa friskolor är nyanlända. I alla motioner som hamnar i denna kategori antyds det att elever som går på religiösa friskolor är invandrare eller nyanlända. Det rör sig om fem stycken från Liberalerna (2016/17:3730, 2017/18:4166, 2017/18:3809, 2017/18:3752, 2017/18:2815), två från Sverigedemokraterna (2016/17:2257, 2017/18:178) och två från Socialdemokraterna (2016/17:905, 2017/18:2163).

Det fanns även en kategori som jag kallar *”ospecificerade problem”* där en motion från Sverigedemokraterna hamnar. Det finns ingen problembeskrivning i

motionen, utan själva problemet tycks vara att religiösa friskolor finns. I denna kategori finns det ingen beskrivning av problemet utan problemet tycks vara att religiösa friskolor existerar.

En utökad satsning på Skolinspektionen
Skolinspektionen spelar en större roll i dag än för 20, 30 år sedan, speciellt med den flora av religiösa friskolor som etablerat sig de senaste decennierna. Vi vill att Skolinspektionen skall få större resurser och krav på sig att genomföra flera kontroller. Speciellt viktigt är det att utöka de oannonserade besöken. Speciellt viktigt är också att göra fler oanmälda besök på religiösa friskolor (Motion, 2017/18:1062)

Det finns inte några tydliga argument eller premisser i motionen, jag kom fram till att premissen implicit är att det finns problem på religiösa friskolor då tesen är att det behövs en satsning på skolinspektionen. Pro-argumenten är att det har skett en ökning av religiösa friskolor de senaste åren och därför behöver skolinspektionen ökade resurser och krav. Ovanstående motion visar att Sverigedemokraterna anser att det finns problem på de religiösa friskolorna och att lösningen skulle vara att göra fler oanmälda besök, alltså att de besök som görs anmälda inte hjälper.

Den femte kategorin är *finansiering*. Här rör det sig om två typer av argument, ett som handlar om vem som finansierar och ett om vad skattepengarna egentligen bör gå och inte gå till.

Det är extremt osannolikt att en stat på andra sidan jordklotet skulle finansiera en friskola i Sverige utan att ha politiska, religiösa eller strategiska skäl för detta. Detta handlar i grunden om säkerhetspolitik. Därför vill vi införa ett förbud för enskilda personer eller organisationer utanför Norden att finansiera friskolor eller fristående förskolor (Motion, 2017/18:907).

Dessa argument kommer från Sverigedemokraterna som menar att friskolor inte bör finansieras av personer eller organisationer utanför Norden på grund av säkerhetspolitiska skäl. Pro-argumentet här är att stater utanför Norden som finansierar friskolor skulle ha politiska, religiösa eller strategiska skäl för att driva friskolor i Sverige. Det andra pro-argumentet är att det handlar om säkerhetspolitik. Det ska tilläggas att de i motionen ger några undantag för denna regel till exempel skolor som klassas som internationella (Motion, 2017/18:907).

Den andra typen av argument som rörde finansiering kommer från Liberalerna och det berör vad skattepengar bör gå och inte gå till. De skriver om

[...] behovet av regelskärpningar som gör att skattemedel inte lämnas till religiösa skolor, religiösa samfund eller etniskt baserade föreningar som uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck (Motion, 2017/18:499).

De menar att det finns religiösa skolor som uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck och att skattepengar inte bör gå till dessa skolor. Pro-argumenten till det är

Det är antirasistiskt att kräva att skolor, samfund och föreningar följer värderingarna om att var och en har rätt att själv välja vem man älskar. Ingen ska tvingas leva i ett hedersförtryck i dagens Sverige. Mänskliga rättigheter gäller för alla utan undantag (Motion, 2017/18:499).

Premissen är att hedersförtryck är dåligt, och därför bör inte samfund eller religiösa skolor få skattemedel för att upprätthålla organisationer som uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck och för att motverka detta behövs regelskärpningar (Motion, 2017/18:499).

Den sjätte och sista kategorin är *hedersvåld och förtryck*, här hamnar bland annat argument från Liberalernas motion hedersvåld och förtryck. Där argumenterar de bland annat för att mänskliga rättigheter ska gälla alla utan undantag.

Religiösa friskolor måste aktivt lära ut att ungdomar är fria att själva välja sina liv och vem man vill älska oavsett om det är en person av det motsatta könet eller av samma kön. Lever en religiös friskola inte upp till detta måste den undantagslöst stängas ner. Ett tydligt exempel på en skola som borde ha stängts är [...] skolans rektor blundade skolan bland annat när pojkar kränkte flickor och flickor enligt uppgift förbjöds att vistas i delar av skolans lokaler när de hade mens. Det är ett solklart fall av hedersrelaterat förtryck (Motion, 2016/17:2012).

I denna motion framkommer det att Liberalerna anser att det finns problem med religiösa friskolor och att de ibland kan uppmuntra till hedersrelaterat våld och förtryck. Då tesen är att religiösa friskolor måste lära ut att ungdomar är fria att själva välja sina liv och vem de älskar oavsett kön, framställs detta som ett problem i skolorna idag. De har även ett premissargument med ett exempel på en skola där hedersrelaterat förtryck har skett för att stödja sin premiss (2016/17:2012).

Det fanns bara ett contra-argument i min analys och det var i motionerna som handlade om hedersvåld från Liberalerna (2016/17:2012 och 2017/18:499) där de driver tesen att religiösa friskolor måste aktivt lära ut att ungdomar är fria att själva fatta beslut som rör deras liv och vem de älskar oavsett kön. Där är contra-argumentet att ”självklart har föreningar och religiösa samfund yttrandefrihet och all rätt att hävda medeltida åsikter” (Motion, 2016/17:2012).

Att det inte finns fler contra-argument i mitt analysmaterial beror troligen på att det valda analysmaterialet är motioner där partierna i sin argumentation inte bemöter andra argument. De argumenterar endast kring rådande lagar gällande religiösa friskolor, det kan också vara en bidragande orsak till varför det inte finns motioner som är för religiösa friskolor då de är tillåtna idag. Partiernas ideologiska utgångspunkter är antagligen en annan bidragande orsak.

det inte är en debatt jag har analyserat utan de argumenterar endast för en sak och bemöter inte några eventuella motargument från andra partier i sina motioner. De argumenterar endast kring rådande lagar gällande religiösa friskolor, det kan också vara en bidragande orsak till att det inte finns några som argumenterar för religiösa friskolor då de är tillåtna idag, partiernas ideologiska utgångspunkter är antagligen en annan bidragande orsak till detta.

Kapitel 6 Analys

6.1. Analys

I denna del analyseras resultatet från argumentationsanalysen utifrån de teoretiska perspektiven med hjälp av frågorna från arbetsmodellen.

6.1.1. Vilka rädslor uttrycks i resultatet av argumentationsanalysen?

I denna del kommer jag att svara på frågan: Uttrycks några rädslor för parallella samhällen, terrorism, brott på mänskliga rättigheter och oro över att förlora en nationell identitet vid massinvandring, och i så fall hur, i resultatet av argumentationsanalysen?

Denna fråga fokuserar på att uppmärksamma farhågor som finns relaterade till att religiösa aktörer får bedriva skolverksamhet. Flera av dessa rädslor återfanns i motionerna och i likhet med El-Menouar och Beckers studie av *Der Spiegel* så kopplades många av rädslorna samman med islam. Rädslor för att det begicks brott på de mänskliga rättigheterna på religiösa friskolor framkom när de pratade om hedersrelaterat förtryck. Liberalerna uttrycker denna rädsla i en motion där de beskriver en muslimsk friskola där flickor inte fick vistas i vissa delar av skolan när de hade mens (2016/17:2012) eller att eleverna inte blev lärda att de fick älska vem de ville oavsett kön. Detta tillhör problemkategori *hedersvåld och förtryck*. Religionen kopplas här samman med hedersvåld och förtryck då ursprunget till problemet anses vara att skolan har en muslimsk inriktning och att den uppmunt- rar till detta beteende.

Att religiösa friskolor skulle ha kopplingar till terrorism är en rädsla som åter- finns i en motion från Sverigedemokraterna. Deras motion *Förbud mot religiösa friskolor* uttrycker en oro för att trossamfund med kopplingar till terrorister bedri- ver religiösa friskolor och att lärare på skolorna ska ha direkta eller indirekta kopplingar till organisationer som stödjer våldsbejakande och islamistiska grupper (2016/17:2257). Detta kopplas till problemkategori *odemokratiska värderingar*. Här ramas de religiösa friskolorna, de muslimska, in som den eventuella rekryte- ringsplatsen för terrorister och fundamentalister på det sättet som moskéer och koranskolor gjordes i El-Menouar och Beckers studie. Lösningen blir då att stoppa religiösa friskolor vilket gör att fokus läggs på den religiösa läran och inte på fris- kolor i sig. I en annan motion från Sverigedemokraterna menar de att religiösa friskolor är en rekryteringsplats för terrorism och att de hjärntvättar eleverna då barn och unga är lättpåverkade (2016/17:2475).

Ett uttryck för rädsla att religiösa friskolor skulle bidra till parallella samhällen, problemkategori *integration och parallella samhällen*, finns i flera motioner. Li- beralerna menade i sin motion *Liberal integrationspolitik: Stärk individen och motverka parallellsamhällen* att religiösa friskolor riskerade att leda till att barn i

utsatta områden isoleras från det svenska samhället och på grund av att de gick i religiösa friskolor skulle träffa färre elever med svenska som modersmål och skolan riskerade att bli en enklav som isolerade barnen från resten av samhället (2017/18:2815). Här finns det i likhet med El-Menouar och Beckers undersökning en rädsla för att eleverna inte skulle lära sig svenska och därför hamna i ett parallellt samhälle. En skillnad från deras studie av sociala problem kopplat till religion är att det sociala problemet i deras fall var att människor radikaliserades utan att någon märkte det inom de parallella samhällena. Utifrån denna studies resultat blir det sociala problemet att eleverna inte blir integrerade i samhället då de inte lär sig svenska eller talar svenska med sina kamrater i skolan.

Ovanstående kan kopplas samman med rädslan att förlora en nationell identitet, vilket framkom i motionerna och också kan kopplas till problemkategori *integration och parallella samhällen*. Det framgick implicit i några av motionerna att eleverna som gick på religiösa friskolor inte hade svenska som modersmål. Föräldrarna pekades dock inte ut som anledning till problemet på samma sätt som i El-Menouar och Beckers studie. Även i denna studie finns dock en rädsla för att förlora en nationell identitet. Sverigedemokraterna menar att det är viktigt att behålla den svenska kulturen och svenska värderingar och detta på grund av att det har kommit människor från andra kulturer till Sverige och att de inte har svensk kultur som norm (2016/17:2257).

6.1.2. Hur lyfts specifika religiösa grupper/traditioner fram som problem eller lösning i argumentationsanalysen?

Det finns endast en motion där det går att tolka som att religion utgör en lösning på sociala problem och det är Socialdemokraternas motion *Friskolor och skolor* där de skriver att

Det är stor skillnad mellan att gå i en friskola som har ett kulturarv som inriktning men som fortfarande ger en allsidig och mångfasetterad utbildning och en friskola med politisk eller religiös inriktning. Ett kulturarv är inte per automatik kopplat till en specifik religion eller politisk ideologi. Därför inkluderar denna motion inte de fastslagna svenska minoriteterna där judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar tillhör med språken: jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli (2016/17:2705).

Utifrån detta citat går det att tolka det som att judiska friskolor är en lösning på det sociala problemet att tillhöra en marginaliserad minoritetskultur. En annan mer trolig tolkning är att dessa skolor inte utgör några problem, till skillnad från andra religiösa friskolor, och därför gäller motionen inte dem. Ivanescu (2010, s. 312) skriver om hur religion blir sammankopplade med sociala problem, detta exempel visar att religioner kopplade till minoriteterna inte sammankopplas med något socialt problem.

I andra motioner lyfts religion fram som orsaken till sociala problem, där kristendomen men framför allt islam lyfts fram som problematiska. I motionen *Granskning av de konfessionella friskolorna* skriver Sverigedemokraterna om olika religiösa friskolor som har uppmärksammats för att ha varit problematiska. Bland annat några muslimska friskolor där det förekommit fall av något som de kallar för tortyr av skolbarn, lärare som inte anmälde tvångsgifte samt hot och våld på skolorna. De har även namgett fem muslimska skolor där missförhållanden har uppdagats (Motion 2016/17:149). De nämner även att det finns kristna friskolor som har kritiserats, bland annat för censur av internet och läromedel,

ojämställdhet och undervisning som inte varit objektiv, där de namnger tre kristna skolor som problematiska. De avslutar sin motion med att skriva att de misstänker att skolmyndigheterna endast har skrapat på ytorna av de problem som finns på religiösa friskolor och främst de muslimska (Motion 2016/17:149). Även detta exempel visar att religion och religiösa friskolor utgör ett problem och de menar att lösningen på detta är att granska de religiösa friskolorna och starta en utredning för att klargöra förhållandena på religiösa friskolor.

I Liberalernas motion *Hedersrelaterat våld och förtryck* lyfter de en muslimsk friskola som problematisk då det har utövats hedersförtryck där. Vidare skriver de att skolor, etniska föreningar och samfund inte bör få pengar från staten om de utövar hedersrelaterat våld och förtryck, eller uppmanar till detta. Även om Liberalerna inte skriver ut att hedersförtryck kan kopplas samman med islam går det att dra slutsatsen om att de menar islam när de talar om hedersrelaterat våld och förtryck. Denna slutsats drar jag då de nämner en muslimsk friskola i motionen samt att den allmänna debatten ofta kopplar hedersrelaterat våld och förtryck samman med islam (Se exempelvis Mohammad, 2018).

Alla dessa motioner visar på att religion är orsaken till olika sociala problem i samhället och att staten, i likhet med vad Hjelm (2014) skriver, inte bör samarbeta med dessa organisationer enligt de politiska partierna och de vill därför stoppa religiösa friskolor. Den religion som åsyftas i motionerna är främst islam, men i några få motioner nämns även kristendomen.

6.1.3. Vilka lösningar föreslås för att motverka de problem som framkommer i argumentationsanalysen?

I argumentationsanalysens resultat framkom sex huvudsakliga problem (presenterade som kategorier i tabell 1). Utifrån analysen av motionerna föreslås tre huvudsakliga lösningar på de sociala problemen som eventuellt kan uppstå i relation till religiösa friskolor. De problemen som presenterades i *tabell 1* har tre huvudsakliga lösningar som kan delas in i tre huvudkategorier, *tabell 2*.

Tabell 2. Problem och lösningar.

Stoppa religiösa friskolor	Undervisningens utformning	Regler kring religiösa friskolor
Religiösa friskolor leder till marginaliserade förorter (S, 2017/18:2163). <i>Problemkategori: Integration och parallella samhällen</i>	Religiösa friskolor behöver praktisera demokratiska arbetsformer för att kunna förmedla grundläggande demokratiska värden måste man praktisera demokratiska arbetsformer (S, 2016/17:905). <i>Problemkategori: Odemokratiska värderingar</i>	Religiösa friskolor bör inte få skattepengar om de uppmanar till hedersvåld eller förtryck (L, 2016/17:2012). <i>Problemkategori: finansiering</i>
Religiösa friskolor följer inte svenska värderingar (SD, 2016/17:2257). <i>Problemkategori: Odemokratiska värderingar</i>	Religiösa friskolor baserar inte sin undervisning på forskning och vetenskap (S, 2016/17:1043). <i>Problemkategori: följer inte styrdokument</i>	Skolinspektionen behöver utöka kontroller på religiösa friskolor (SD, 2017/18:1062). <i>Problemkategori: ospecificerade problem</i>
Religiösa friskolor är ett hinder för integrationen (L, 2016/17:3730). <i>Problemkategori: Integration och parallella samhällen</i>	Religiösa friskolor lär inte ut att ungdomar är fria att välja sina liv och vem de älskar (L, 2016/17:2012). <i>Problemkategori: hedersvåld och förtryck</i>	Religiösa friskolor följer inte styrdokument (SD, 2016/17:2519). <i>Problemkategori: följer inte styrdokument</i>

Dessa lösningar var stoppa religiösa friskolor, undervisningens utformning och regler kring religiösa friskolor. De problem som skulle lösas med att stoppa nya religiösa friskolor var utvecklingen av parallella samhällen och även att de religiösa friskolorna utgjorde ett problem för integrationen. I denna kategori framstod religion som ett problem då det var specifikt de religiösa friskolorna som skulle stoppas, detta kan troligtvis bero på att jag endast har analyserat motioner som handlar om religiösa friskolor.

Flera motioner försökte lösa problem relaterade till undervisningen. Exempelvis att undervisningen bör vara baserad på forskning och mänskliga rättigheter, där evolutionsläran pekas ut som särskilt önskvärd (Motion, 2016/17:1043). Denna kategori visar att det fanns problem, enligt partierna, i undervisningen på religiösa friskolor. Religion sammankopplas med detta problem då partierna uttrycker att det är på grund av religion som styrdokumentet inte följs, och att undervisningen inte utgår från evolutionsläran och mänskliga rättigheterna utan istället baseras på religiösa läror.

Den sista typen av lösningar var att ändra på regler som relaterar till religiösa friskolor så som att skärpa tillsyn från skolinspektionen (Motion, 2016/2017:2519) eller tillsätta en utredning för att klargöra förhållandena på religiösa friskolor (Motion, 2016/2017:149). Detta tyder på att det finns oklarheter i regelverket kring religiösa friskolor vilket utgör ett problem som behöver lösas. Religionen i sig blir ett problem då den kopplas samman med olika sociala problem så som Ivanescu beskriver att religion inom politiken blir ihopblandad med andra politiska frågor (Ivanescu, 2010, s. 312). Dessa sociala problem är inte framskriven i motionen men då Skolinspektionen behöver utöka sina besök på religiösa friskolor just på grund av att de är religiösa friskolor pekar åt att det är religion som är problemet.

6.2. Slutsatser

De frågeställningarna som denna studie ämnar svara på är:

- Hur beskriver Liberalerna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna religiösa friskolor i sina motioner? Beskrivs de som en lösning på eller orsak till sociala problem?
- Hur kan vi med hjälp av Hjelm, El-Menouar och Beckers utveckling av teorin om religion och sociala problem förstå partiernas beskrivningar och argument kring religiösa friskolor?
- Vilken relevans har studiens resultat för ämnet religionskunskap?

Den slutsatsen som går att dra angående den första frågan om huruvida de politiska partierna ser på religiösa friskolor som en lösning eller ett problem är svaret att i alla motioner utom en ses de religiösa friskolorna som orsak till sociala problem. De politiska partierna ser dock olika typer av sociala problem. Liberalerna menar att de religiösa friskolorna riskerar att leda till parallella samhällen och att vissa religioner och friskolor kan uppmana till hedersrelaterat våld och förtryck, främst muslimska friskolor. Socialdemokraterna uttrycker rädsla för att religiösa friskolor kan medföra påtryckningar på eleverna då skolorna vill främja sin egen religion. De menar också att undervisningen på religiösa friskolor inte bedrivs med de mänskliga rättigheterna och vetenskaplig grund i åtanke. Socialdemokraterna uttrycker sig dock positivt till religiösa friskolor som kopplas till de svenska minoritetsgrupperna med motiveringen att dessa skolor förvaltar ett kulturarv. Sverigedemokraterna ser på religiösa friskolor som ett problem då de utgör en plats för att rekrytera personer till terrornätverk, inte följer svenska värderingar och att de bidrar till parallellsamhällen, även här är det främst muslimska friskolor som är orsaken till problemen.

För att besvara den andra frågan har studien med hjälp av Hjelms utveckling av teorin om religion som ett socialt problem och El-Menouar och Beckers applicering av den kommit fram till att alla partier beskriver religion som något som leder till sociala problem på ett eller annat sätt. Liberalerna menar att religion kan skapa isolerade samhällen som segregerar de troende från resten av samhället och att religiösa friskolor bidrar till detta problem då rådande lagar gör att religiösa organisationer öppnar egna skolor. Socialdemokraterna framställer även religiösa friskolor som ett socialt problem på sånt sätt att religiösa anhängare söker efter nya vägar att framställa sin religion som något bra och de religiösa skolorna blir en plats där den religiösa läran framhävs. Socialdemokraterna menar dock att de religioner som tillhör de svenska minoriteterna inte orsakar sociala problem, men de löser heller inga. Det visar på att vissa religioner blir sammankopplade med sociala problem medan andra inte blir det på det sätt som Ivanescu beskriver det.

Sverigedemokraterna framställer religion som anledningen till sociala problem då religion blir en samlingsplats för extremister och att religionens anhängare inte anpassar sig till svenska värderingar. Även här är religiösa friskolor en plats för religion att skapa dessa sociala problem.

Den tredje och sista frågan är om studiens resultat är relevant för ämnet religionskunskap. Studien kommer fram till att religion framställs som en orsak till sociala problem och att de politiska partierna kopplar religion, främst islam, samman med dessa problem. Detta visar hur religion och aktörer som bedriver undervisning diskuteras i svenska samhället och det gör att resultatet har en ämnesdidaktisk relevans. Studien har visat att politiska partier inte vill samarbeta med vissa religiösa aktörer, likt Hjelms beskrivning av hur religion blir ett socialt problem.

Resultaten av denna studie visar att de analyserade politiska partierna framställer viss religion som dålig (främst islam). Detta är relevant då studien belyser religioners plats i samhället och deras roll i samhället. Vidare visade resultatet av analysen att det finns problem relaterade till undervisning på de religiösa friskolorna som kunde lösas med hjälp av en omformning av denna.

Kapitel 7 Diskussion

I detta kapitel kommer jag att diskutera uppsatsen och resultatet utav den. Diskussionen kommer att ha tre olika utgångspunkter: teoretisk, metodologisk och empirisk där genomförandet kommer att diskuteras. Studiens eventuella bidrag kommer även att behandlas.

7.1. Teoretisk reflektion

Teorin som har använts i den här uppsatsen är James A. Beckfords teori om sociala problem kopplat till religionssociologi. Vidare har jag också använt Titus Hjelm's utveckling av teorin samt Yasemin El-Menouar och Melanie Beckers applicering av teorin. Detta för att få en förståelse för hur tre politiska partier ser på religion. Beckfords teori kunde användas som en bakgrund och för att få förståelse för teorin och hur den uppkom. Även definitionen utav ett socialt problem från Beckford var användbar. De olika appliceringarna kunde användas för att analysera mitt resultat utifrån hur teorin hade använts tidigare. El-Menouar, Becker och Hjelm's studier var bra för att se hur teorin hade använts tidigare samt för att operationalisera teorin vilket möjliggjorde en applicering utav den på den valda empirin.

7.2. Metodisk reflektion

Argumentationsanalysen var ett bra verktyg för att analysera mitt material. Då materialet utgjordes av motioner som konstrueras av argument hade en annan metod, till exempel en kvalitativ innehållsanalys, gett annorlunda resultat. Det var dock många motioner som var snarlika eller exakt likadana, så som Liberalernas motioner om hedersrelaterat våld och förtryck eller Sverigedemokraternas En skola i världsklass. Detta beror på att samma motion har skickats in flera gånger av partiet och det gjorde att mycket av mitt analysmaterial var likadant. Att jag analyserade flera liknande motioner har dock gjort att jag uppmärksammats på min analys och det är bra för reflexiviteten då jag har utmanat mina egna tankar kring premisser, teser och pro-argument, detta har varit särskilt viktigt i de fall där dessa återfunnits implicit.

7.3. Empirisk reflektion

I min tidigare forskning lyfte jag fram Francia som hade analyserat religiösa friskolor som en lösning på sociala problem. Hon kom fram till att friskolor kunde vara bra om de används som en alternativ sfär där personer som inte tillhör en majoritet kan komma till tals. I Socialdemokraternas motion *Friskolor och skolor* är en möjlig tolkning att de svenska minoritetsgrupperna är i behov av alternativa

sfärer. Men minoritetsgrupperna skrevs inte om som en religion, utan som ett kulturarv och på grund av den anledningen skulle de finnas kvar. I alla andra motioner så ansågs religiösa friskolor medföra vissa sociala problem och dessa vägde tyngre än att de skulle fylla funktionen av alternativa sfärer, likt Benhabibs villkor.

Carolina Ivanescu beskrev hur religion politiseras genom att kopplas samman med vissa politiska områden så som invandring och säkerhetspolitik. Denna studie visar att även i Sverige så blir religion, islam, sammankopplade med dessa politiska områden.

Jonas Linbergs studie behandlar inte samma tidsperiod som denna. Lindberg nämner att resultatet utav hans studie påverkas av att Sverigedemokraterna inte satt i riksdagen under hans valda tidsperiod. Vidare visade Lindbergs studie att det var islam som var den mest frekventa nämnda religionen och att den kopplades samman med problemområden som invandring och religiösa symboler bland de högerpopulistiska partierna i Norge och Danmarks riksdag. Min studie visar att även de icke-högerpopulistiska partierna i Sveriges riksdag talar mest om islam när de skriver om religion samt att beskrivningarna kopplas samman med invandring.

7.4. Avslutande reflektioner

Denna studies fokus på islam beror på att det är den religion som anges mest, implicit eller explicit, i motionerna. I de flesta motionerna var det islam som åsyftades när begreppet religion användes, vilket redogjordes för i analyskapitlet. Politikerna bakom dessa motioner säger religion när de menar islam och kopplar samman islam med något som skapar sociala problem.

Hjelm skriver att religion har fått en större roll i dagens välfärdssamhälle då religioner har tagit över mer och mer av välfärdsutövningen från staten men att staten endast vill samarbeta med vissa religiösa organisationer. Denna studie visar att politiker inte anser att religiösa aktörer klarar av att driva skolor. Resultatet av studien har inte bara relevans för undervisningen av religion utan även för hur själva skolsystemet med religiösa friskolor i Sverige är uppbyggt idag.

För vidare studier skulle det vara intressant att ta med fler partier, exempelvis något parti som är positivt inställd till religion. Det skulle även vara intressant att jämföra synen på religiösa friskolor och friskolor för att då få en eventuellt ännu tydligare bild av hur religion framställs som ett socialt problem. Vidare skulle det även vara intressant att likt Lindberg ta med protokoll från riksdagen för att undersöka hur det talas om religion och religiösa friskolor beskrivs där.

Sammanfattning

Avsikten med denna uppsats var att med hjälp av argumentationsanalys undersöka hur Liberalerna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna argumenterar i motioner från 2016/17 och 2017/18 kring religiösa friskolor med syftet att se om religion ses som en orsak till eller lösning på sociala problem. För att undersöka detta användes följande frågeställningar:

- Hur beskriver Liberalerna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna religiösa friskolor i sina motioner? Beskrivs de som en lösning på eller orsak till sociala problem?
- Hur kan vi med hjälp av Hjelm, El-Menouar och Beckers utveckling av teorin om religion och sociala problem förstå partiernas beskrivningar och argument kring religiösa friskolor?
- Vilken relevans har studiens resultat för ämnet religionskunskap?

Teorin som användes var James A. Beckfords teori om religion och sociala problem samt Titus Hjelm, Yasemin El-Menouar och Melanie Beckers applicering av teorin. Beckford beskriver tre sätt som religion har blivit ett socialt problem i det postindustriella samhället, Hjelm beskriver hur det skapas ett ”vi och dem” när identiteter skapas vilket kan orsaka sociala problem. El-Menouar och Becker har undersökt hur islam framställs i *Der Spiegel* och kommit fram till att islam kopplas samman med tre sociala problem: kvinnoförtryck, fundamentalistisk indoktrinering samt utvecklingen av parallella samhällen.

Metoden som har använts är argumentationsanalys, utifrån den har jag sedan har jag arbetat abduktivt för att skapa kategorier för att se vilka sociala problem som uppstår i relation till religiösa friskolor. Kategorierna som framkom var: odemokratiska värderingar, följer inte styrdokument, integration och parallella samhällen, ospecificerade problem, finansiering och hedersvåld och förtryck.

Efter att ha analyserat materialet framkom det att alla de politiska partierna såg religion och religiösa friskolor som orsaken till sociala problem. Några exempel på detta är Liberalerna som menar att religion, främst islam, kan skapa isolerade samhällen och i vissa fall uppmuntra till hedersrelaterat våld och förtryck. Socialdemokraterna menar att påtryckningar av den egna religionen kan förekomma på religiösa friskolor men menar att religiösa friskolor kopplade till de svenska minoritetskulturerna inte har dessa problem. Sverigedemokraterna menar att religiösa friskolor, främst muslimska, är ett problem då de kan fungera som en plattform att rekrytera personer till terrornätverk, bidrar till parallella samhällen och inte följer svenska värderingar. Resultatet är även av ett didaktiskt intresse då det aktualiserar frågan om hur religion, främst islam, diskuteras i det svenska samhället idag.

Referenser

- Beckford, J. A. (1990). The Sociology of Religion and Social Problems. *Sociological Analysis*, 51(1), ss. 1-14.
- Beckford, J. A. (2011). Religious Diversity and Social Problems: The Case of Britain. i T. Hjem, *Religion and Social Problems* (ss. 53-66). New York: Routledge.
- Beckman, L. (2007). *Grundbok i idéanalys - Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag.
- Bellah, R. N. (1972). *Beyond Belief, Essays on Religion in a Post-Traditional World*. New York: Harper & Row.
- Benhabib, S. (2004). *Jämlikhet och mångfald: Demokrati och medborgarskap i en global tidsålder*. (S.-E. Torhell, Övers.) Göteborg: Diados.
- Boolsen, M. W. (2007). *Kvalitativa analyser - Forskningsprocess, människa, samhälle*. Malmö: Gleerup.
- Boréus, K. (2011). Texter i vardag och samhälle. i G. Ahrne, & P. Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder* (ss. 131-149). Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3:e upplagan uppl.). Malmö: Liber.
- Burawoy, M. (Mars 1998). The extended case method. *Sociological Theory*, 1(16), ss. 4-33.
- Clifford, J. (1986). Introduction: Partial Truths. i J. Clifford, & G. E. Marcus, *Writing Culture* (ss. 1-27). Berkeley: University of California Press.
- El-Menouar, Y., & Becker, M. (2011). Islam and Integration in German Media Discourse. i T. Hjelm, *Religion and Social Problems* (ss. 227-244). New York: Routledge.
- Ericson, E., Gustafsson, U., Lindenfors, P., & Twana, T. (den 5 September 2016). *Religiösa friskolor fördjupar segregationen*. Hämtat från Dagens samhälle: <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/religioesa-friskolor-foerdjupar-segregationen-27189> 15 November 2018
- Francia, G. (2007). Religiösa friskolor - en fråga om rättvisa. i J. Berglund, & G. Larsson, *Religiösa friskolor i Sverige* (ss. 25-46). Lund: Studentlitteratur.
- Fraser, N. (1997). *Justice Interruptus: Critical Reflections on the "Postsocialist" Condition*. New York & London: Routledge.
- Furseth, I., & Repstad, P. (2005). *Religionssociologi - en introduktion* (upplaga 1:2 uppl.). Malmö: Liber.
- Hjelm, T. (2011). *Religion and Social Problems*. New York: Routledge.
- Hjelm, T. (2014). Understanding the New Visibility of Religion - Religion as Problem and Utility. *Journal of religion in Europe*(7), ss. 203-222.
- Hjerm, M., & Lindgren, S. (2014). Metod och metod - jag vill ju förstå samhället? i M. Hjerm, S. Lindgren, & M. Nilsson, *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys* (2:a upplagan uppl., ss. 13-28). Malmö: Gleerups.
- Ivanescu, C. (den 4 December 2010). Politicised religion and the religionisation of politics. *Culture and Religion*, ss. 309-325.

- Jackelén, A., Arborelius, A., Atas, B. B., Svensson, L., & Wiborn, K. (den 13 mars 2018). *Naivt – religiösa friskolor en tillgång för samhället*. Hämtat från Svenska Dagbladet: <https://www.svd.se/naivt--religiosa-friskolor-en-tillgang-for-samhallet/i/utvalt/om/debatten-om-religiosa-friskolor> 15 November 2018
- Liberalerna. (2018). *Religiösa friskolor Begränsa de religiösa friskolorna*. Hämtat från liberalerna.se: <https://www.liberalerna.se/politik/religiosa-friskolor/> 15 November 2018
- Lindberg, J. (den 15 Oktober 2017). Politicisation of Religion in Scandinavian Parliamentary Debates 1988-2009. *Politics, Religion & Ideology*, ss. 565-582 .
- Lindgren, S. (2014). Tematisering. i M. Hjerm, S. Lindgren, & M. Nilsson, *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys* (2:a upplagan uppl., ss. 63-72). Malmö: Gleerups.
- Malterud, K. (2009). *Kvaitativa metoder i medicinsk forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Mohammad, S. (den 28 November 2018). *Aftonbladet*. Hämtat från Vi måste få kritisera islam för hedersvåldet: <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/Xw0Akm/vi-maste-fa-kritisera-islam-for-hedersvaldet>
- Nationalencyklopedin. (2018a). *konfessionell*. Hämtat från Ne.se: <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/konfessionell> 27 November 2018
- Nationalencyklopedin. (2018b). *laïcité*. Hämtat från ne.se: <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/laicite> 19 November 2018
- Riksdagen. (den September 20 2018). *Allmänna motionstiden*. Hämtat från Riksdagen.se: <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/riksdagens-uppgifter/beslutar-om-lagar/allmanna-motionstiden/> 19 November 2018
- Savage, M. (den 1 December 2005). Workig-class identities in the 1960s: Revisiting the Affluent Worker study. *Sociology*(39), ss. 929-946.
- SFS (2010:800). *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet
- Skolverket. (2011). *Kursplan - Religionskunskap*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2012). *Skolan och kyrkan*. Hämtat från skolverket.se: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/skolan-och-kyrkan> 15 November 2018
- Socialdemokraterna. (den 22 Augusti 2018). *Förbud mot religiösa friskolor*. Hämtat från Socialdemokraterna.se: <https://www.socialdemokraterna.se/aktuellt/2018/forbud-mot-religiosa-friskolor/> 15 November 2018
- Sverigedemokraterna. (den 27 Augusti 2018). *Friskolor*. Hämtat från sd.se: <https://sd.se/our-politics/friskolor/> 15 November 2018
- Teorell, J., & Svensson, T. (2007). *Att fråga och att svara - Samhällsvetenskaplig metod*. Stockholm: Liber.

Referenser till material

- Motion 2016/17:149. *Granskning av de konfessionella friskolorna*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/granskning-av-de-konfessionella-friskolorna_H402149
- Motion 2016/17:905. *Religiösa friskolor*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/religiosa-friskolor_H402905
- Motion 2016/17:1043. *Undervisning baserad på forskning och mänskliga rättigheter*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/undervisning-baserad-pa-forskning-och-manskliga_H4021043
- Motion 2016/17:2012. *Hedersrelaterat våld och förtryck*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/hedersrelaterat-vald-och-fortryck_H4022012
- Motion 2016/17:2257. *Förbud mot konfessionella friskolor*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forbud-mot-konfessionella-friskolor_H4022257
- Motion 2016/17:2475. *Granska skolor som drivs av trossamfund*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/granska-skolor-som-drivs-av-trossamfund_H4022475
- Motion 2016/17:2519. *Politik för friskolorna*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/politik-for-friskolorna_H4022519
- Motion 2016/17:2705. *Friskolor och skolor*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/friskolor-och-skolor_H4022705
- Motion 2016/17:3730. *med anledning av prop. 2016/17:100 2017 års ekonomiska vårproposition*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201617100-2017-ars_H4023730
- Motion 2017/18:178. *Förbud mot konfessionella friskolor*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forbud-mot-konfessionella-friskolor_H502178
- Motion 2017/18:499. *Hedersrelaterat våld och förtryck*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/hedersrelaterat-vald-och-fortryck_H502499
- Motion 2017/18:907. *Politik för friskolorna*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/politik-for-friskolorna_H502907
- Motion 2017/18:1062. *En skola i världsklass*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-skola-i-varldsklass_H5021062

- Motion 2017/18:2124. *Granska skolor som drivs av trossamfund*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/granska-skolor-som-drivs-av-trossamfund_H5022124
- Motion 2017/18:2163. *Nationell strategi mot marginaliserade förorter*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/nationell-strategi-mot-marginaliserade-fororter_H5022163
- Motion 2017/18:2815. *Liberal integrationspolitik: Stärk individen och motverka parallellsamhällen*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/liberal-integrationspolitik-stark-indviden-och_H5022815
- Motion 2017/18:3752. *En budget som håller ihop Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2018*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-budget-som-haller-ihop-sverige--liberalernas_H5023752
- Motion 2017/18:3809. *Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-13-jamstallldhet-och-nyanlanda_H5023809
- Motion 2017/18:4166. *med anledning av prop. 2017/18:100 2017 år ekonomiska vårproposition*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201718100-2018-ars_H5024166

Bilaga 1. *Motion som används för exempel i argumentationsanalysen.*

Motionen tvättad och innehåller endast det som är relevant för min uppsats, jag har även maskerat namn på skola och riksdagsledamot som nämns i motionen.

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:499

av **Robert Hannah (L)**

Hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till riksdagsbeslut

7.Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av regelskärpningar som gör att skattemedel inte lämnas till religiösa skolor, religiösa samfund eller etniskt baserade föreningar som uppmanar till hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Stoppa bidrag till skolor, samfund och etniska föreningar som uppmanar till hedersförtryck

Det behövs en närmare granskning av religiösa friskolor, religiösa samfund och etniska föreningar som lever på svenska skattemedel. Religiösa friskolor måste aktivt lära ut att ungdomar är fria att själva välja sina liv och vem man vill älska oavsett om det är en person av det motsatta könet eller av samma kön. Lever en religiös friskola inte upp till detta måste den undantagslöst stängas ner. Ett tydligt exempel på en skola som borde ha stängts är den före detta moderata riksdagsledamoten [namn på riksdagsledamot] muslimska friskola [namn på religiös friskola]. Under hans tid som skolans rektor blundade skolan bland annat när pojkar kränkte flickor och flickor enligt uppgift förbjöds att vistas i delar av skolans lokaler när de hade mens. Det är ett solklart fall av hedersrelaterat förtryck. Självklart har föreningar och religiösa samfund yttrandefrihet och all rätt att hävda medeltida åsikter. Men den svenska staten måste samtidigt vara tydlig med att de som bidrar till hedersförtryck inte ska erhålla en endaste krona av skattebetalarnas pengar.

Det är antirasistiskt att kräva att skolor, samfund och föreningar följer värderingarna om att var och en har rätt att själv välja vem man älskar. Ingen ska tvingas leva i ett hedersförtryck i dagens Sverige. Mänskliga rättigheter gäller för alla utan undantag.

Robert Hannah (L)